

15.03 Προγράμματα τηλεόρασης

Στο μάθημα αυτό θα μιλήσουμε για:

α) ρήματα με λόγια κλίση.

β) τα σύνθετα του ρήματος άγω

Λίγα λόγια για τα κείμενα

Το πρώτο κείμενο του μαθήματος είναι το αναλυτικό πρόγραμμα της ET 1 (του πρώτου καναλιού της Ελληνικής Τηλεόρασης) για μια συγκεκριμένη μέρα.

Στα επόμενα κείμενα παρουσιάζονται αναλυτικά τέσσερις εκπομπές, που είναι κατάλληλες για όλους: η πρώτη είναι η εκπομπή της εκπαιδευτικής τηλεόρασης, που περιλαμβάνει μαθήματα ξένων γλωσσών και εκπομπές για διάφορα θέματα της επιστήμης, της τέχνης και του πολιτισμού· η δεύτερη είναι μία παιδική εκπομπή κινουμένων σχεδίων με θέμα τα ταξίδια του Ιουλίου Βερν· η τρίτη είναι μια ψυχαγωγική εκπομπή, που παρουσιάζει μια θεατρική παράσταση για παιδιά με τον τίτλο *Ελίζα*, ενώ η τέταρτη αναφέρεται σε σειρά ντοκιμαντέρ που παρουσιάζουν την «ύπαιθρο χώρα» και τη ζωή των ανθρώπων της.

Είδος κειμένου: Ενημερωτικά / πληροφοριακά κείμενα.

Κύριο θέμα: Η παρουσίαση του ημερήσιου προγράμματος της Κρατικής Τηλεόρασης και η ιδιαίτερη αναφορά σε ορισμένες από τις εκπομπές της.

ΓΡΑΜΜΑΤΙΚΗ

Ρήματα λόγιας κλίσης

Υπάρχουν ορισμένα ρήματα στη γλώσσα μας που στον ενεστώτα και τον παρατατικό της παθητικής φωνής ακολουθούν την αρχαϊκή κλίση. Τα ρήματα αυτά λήγουν στο α' ενικό πρόσωπο του παθητικού ενεστώτα σε **-ούμαι** (π.χ. *μιμούμαι, στερούμαι, απειλούμαι, ασχολούμαι, εξαντλούμαι, ταλαιπωρούμαι, αποτελούμαι, ακολουθούμαι, κινούμαι* κ.ά.

σε **-ώμαι** (π.χ. *απατώμαι, αποσπώμαι, διερωτώμαι. εγγυώμαι, εξαπατώμαι, εξαρτώμαι* κ.ά.) και κλίνονται ως εξής:

Ρήματα σε ούμαι

Ενεστώτας	Παρατατικός
μιμούμαι	(μιμούμουν)
μιμείσαι	(μιμούσουν)
μιμείται	μιμούνταν(ε) / εμιμείτο
μιμούμαστε	(μιμούμασταν)
μιμείστε	(μιμούσασταν)
μιμούνται	μιμούνταν(ε) / εμιμούντο

Στον Παρατατικό το πρώτο και δεύτερο πρόσωπο του ενικού και του πληθυντικού το συναντούμε κυρίως στη λογοτεχνία.

Στον ίδιο χρόνο οι δεύτεροι τύποι του γ' ενικού και του πληθυντικού χρησιμοποιούνται κυρίως σε επίσημο ύφος λόγου και σε λόγια κείμενα.

Ιδιαίτερες περιπτώσεις

Ορισμένα από τα ρήματα αυτής της κατηγορίας σχηματίζουν τον παρατατικό τους και με τις καταλήξεις: -ιόμουν(α), -ιόσουν(α), -ιόταν(ε), -ιόμαστε/-αν, -ιόσαστε/-αν, -ιούνταν/-ιόνταν.

Για παράδειγμα, ο παρατατικός του ρήματος κινούμαι κλίνεται ως εξής:

Ενικός αριθμός	Πληθυντικός αριθμός
(κινούμουν) ή κινιόμουν(α)	(κινιόμασταν) ή κινιόμαστε/-αν
(κινιόσουν) κινιόσουν(α)	(κινιόσασταν) ή κινιόσαστε / -αν
κινιούνταν(ε) ή κινιόταν(ε)	κινιούνταν(ε) ή κινιόνταν / ιούνταν

Υπάρχουν επίσης ορισμένα ρήματα, όπως τα *δικαιούμαι, υποχρεούμαι, ισούμαι*, που μοιάζουν με τα ρήματα αυτής της κατηγορίας, αλλά στον ενεστώτα οι καταλήξεις τους διαφοροποιούνται κάπως.

π.χ.: *δικαιούμαι, δικαιούσαι, δικαιούται*

δικαιούμαστε, δικαιούστε, δικαιούνται.

Ρήματα σε -ώμαι

Ενεστώτας	Παρατατικός
εγγυώμαι	εγγυόμουν
εγγυάσαι	εγγυόσουν
εγγυάται	εγγυόταν
εγγυόμαστε / εγγυώμεθα	εγγυόμαστε / εγγυόμασταν
εγγυάστε / εγγυάσθε	εγγυόσαστε / εγγυόσασταν
εγγυώνται	εγγυόνταν

Σημείωση

Γενικά, ο παρατατικός αυτών των ρημάτων, εκτός από το ρ. *εγγυώμαι*, δεν πολυσυνηθίζεται ενώ ορισμένα από αυτά τον σχηματίζουν όπως τα ρήματα της πρώτης τάξης της β' συζυγίας - σε -ιόμουν. -ιόσουν κ.λπ.· π.χ.:

(εξαρτώμαι) *εξαρτιόμουν, εξαρτιόσουν, εξαρτιόταν, εξαρτιόμαστε, εξαρτιόσαστε, εξαρτιόνταν (-ιούνταν).*

Σύνθετα ρήματα με β' συνθετικό το ρήμα άγω

Υπάρχουν στη γλώσσα μας ορισμένα σύνθετα ρήματα με α' συνθετικό κάποια πρόθεση και β' συνθετικό το αρχαιοελληνικό ρήμα άγω όπως, για παράδειγμα, τα ρήματα : **ανάγω, απάγω, διάγω, εισάγω, εξάγω, κατάγω, παράγω, προάγω, συνάγω, υπάγω**, που η κλίση τους είναι κάπως ιδιόμορφη. Αυτό συμβαίνει γιατί οι εξακολουθητικοί χρόνοι (ενεστώτας, παρατατικός, εξακολουθητικός μέλλοντας) σχηματίζονται με βάση το θέμα του ενεστώτα **αγ-**, ενώ οι συνοπτικοί και συντελεσμένοι χρόνοι : αόριστος, συνοπτικός μέλλοντας, παρακείμενος, υπερσυντέλικος, συντελεσμένος μέλλοντας) με το θέμα του αορίστου **αγαγ-**. Έχουμε λοιπόν:

Ενεστώτας	Παρατατικός	Εξακολουθητικός μέλλοντας
παράγω	παρήγα	θα παράγω
παράγεις	παρήγες	θα παράγεις
παράγει	παρήγε	θα παράγει
παράγουμε	παρήγαμε	θα παράγουμε
παράγετε	παρήγατε	θα παράγετε
παράγουν	παρήγαν	θα παράγουν

Αόριστος	Συνοπτικός μέλλοντας	Παρακείμενος
παρήγαγα	θα παραγάγω	έχω παραγάγει
παρήγαγες	θα παραγάγεις	έχεις παραγάγει
παρήγαγε	θα παραγάγει	έχει παραγάγει
παραγάγαμε	θα παραγάγουμε	έχουμε παραγάγει
παραγάγατε	θα παραγάγετε	έχετε παραγάγει
παρήγαγαν	θα παραγάγουν	έχουν παραγάγει

Για να μην μπερδεύουμε τον **παρατατικό** με τον **αόριστο** (*παρήγα* ή *παρήγαγα*;) και τον εξακολουθητικό με τον συνοπτικό μέλλοντα (*θα παράγω* ή *θα παραγάγω*;) ή την εξακολουθητική υποτακτική με τη συνοπτική υποτακτική (*να παράγω* ή *να παραγάγω*;-), πρέπει να **προσέχουμε αν το ρήμα** δηλώνει κάτι που έγινε ή θα γίνεται **συνέχεια** (η πράξη έχει διάρκεια), οπότε θα χρησιμοποιήσουμε **παρατατικό** ή **εξακολουθητικό μέλλοντα**, αντίστοιχα, ή κάτι που έγινε ή θα γίνει **σε μια μόνο στιγμή ή σε συγκεκριμένη χρονική περίοδο** (η πράξη δεν έχει διάρκεια), οπότε θα χρησιμοποιήσουμε **αόριστο** ή **συνοπτικό μέλλοντα**, αντίστοιχα.

Π.χ.: *Παλιά η χώρα μας εισήγαγε αυτοκίνητα από το εξωτερικό. (προμηθευόταν συνεχώς*

στο παρελθόν αυτοκίνητα - παρατατικός).

αλλά

*Πέρυσι η χώρα μας εισήγαγε ένα εκατομμύριο αυτοκίνητα από το εξωτερικό (= προμη-
θεύτηκε σε συγκεκριμένη χρονική περίοδο [πέρυσι] αυτοκίνητα - αόριστος).*